

Mäyränkääpä

Grangrâticka

Boletopsis leucomelaena

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Mäyränkääpä on yksivuotinen, maassa kasvava jalallinen kääpä. Melko tanakat itiömät ilmestyvät elokuun loppupuolella ja niitä voi löytää vielä lokakuussa. Noin 5–10 cm leveä lakki on pyöreä tai reunasta liuskoittunut ja päältä harmaan- tai ruskeanmusta. Pillikerros on nuorena valkea ja muuttuu iän myötä harmahtavaksi tai violetinsävyiseksi. Jalka on sormen paksuinen ja tummanharmaa. Vanha sudenkääpä (*B. grisea*) voi muistuttaa mäyränkääpää, mutta sen lakki on päältä harmaan ruskea eikä musta ja usein suomaisesti halkeillut.

Elinympäristö ja levinneisyys

Mäyränkäävät kasvavat muutaman itiöemän ryhminä tai harvemmin yksittäin rehevien kuusi-lehtipuumetsien multaisessa, kalkkipitoisessa maassa. Sitä esiintyy eteläisessä Suomessa Etelä-Hämeeseen asti. Lisäksi yksi täysin erillinen esiintymä on Oulun Pohjanmaalla Kiimingissä.

Nykytila ja uhkatekijät

Luonnostaan harvinaisen mäyränkäävän kasvupaikat on usein otettu viljelykseen tai rakennettu, mikä on pienentänyt kantaa entisestään. Nykyisiä esiintymiä uhkaavat ennen muuta metsien hakkuut ja maanmuokkaus.

Hoitosuositukset

Mäyränkäävän esiintymispaikka tulisi rajata metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Osa mäyränkäävän kasvupaikoista voi olla metsälain erityisen tärkeissä elinympäristöissä (rehevät lehtolaikut), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Lehtojen vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Kaukonen, M. & Ohenoja, E. 1994. Mäyränkäävän (*Boletopsis leucomelaena*) Kiimingin esiintymän suojelusuunnitelma. Yleinen osa. Oulun yliopiston kasvimuseo, Oulu. 5 s.
- Kotiranta, K. & Niemelä, T. 1996. Uhanalaiset käävät Suomessa. 2. uudistettu painos. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas 10. 184 s.
- Niemelä, T. 2005. Käävät, puiden sienet. Luonnontieteellinen keskusmuuseumi, Kasvimuseo, Helsinki. 319 s.

Kuva: Jorma Pennanen

